

Province of the
EASTERN CAPE
EDUCATION

SENIOR FASE

GRAAD 9

NOVEMBER 2011

SOSIALE WETENSKAPPE

PUNTE: 100

TYD: 2 uur

Hierdie vraestel bestaan uit 11 bladsye met 'n topografiese kaart as 'n addendum.

INSTRUKSIES EN INLIGTING

1. Beantwoord ALLE vrae.
2. Jy word voorsien van 'n 1:50 000 topografiese kaart 3227CD van KING WILLIAM'S TOWN (Addendum). Verwys daarna wanneer jy VRAE 1.1 en 1.2 beantwoord.
3. Vir VRAE 1.1 en 1.2 sal jy ook jou instrumente-blikkie en sakrekenaar benodig.
4. Die topografiese kaart moet ingehandig word aan die toesighouer aan die einde van die eksamen.
5. Bestudeer en analiseer die inligting in die bronne voordat jy die vrae begin beantwoord.
6. Hierdie vraestel bestaan uit AGT vrae:

VRAAG 1: KAARTWERK

VRAAG 2: MENSEREGTE en MENSESLAGTING

VRAAG 3: APARTHEID IN SUID-AFRIKA

VRAAG 4: ONTWIKKELING en VOLHOUBARE GEBRUIK VAN BRONNE

VRAAG 5: DIE KOUE-OORLOG en KERNWAPEN ERA

VRAAG 6: ANTI-KOLONIALE STRYD IN SUID-AFRIKA en DIE WÊRELD

VRAAG 7: SAKE VAN ONS TYD en OMGEWINGSKONFLIKTE

VRAAG 8: GLOBALISERING en DIE ROL VAN WETENSKAP EN
TEGNOLOGIE
7. Begin elke vraag op 'n nuwe bladsy en onderstreep die vraag indien dit voltooi is.
8. Nommer alle vrae korrek.

Lys van Terme

Gebruik hierdie gids om jou te help om presies te bepaal wat die vraag van jou verwag.

WOORD	BETEKENIS
Analiseer	Ondersoek en breek dan af in dele of elemente. Vind of wys die struktuur van sommige geskrewe items en gee 'n beskrywing waar moontlik.
Haal aan	Noem, gee die naam, verwys na.
Bereken	Gebruik getalle om jou antwoord te kry.
Vergelyk	Wys op ooreenkomste en verskille.
Lei af	Redeneer vanaf 'n algemene idee tot by 'n spesifieke idee.
Beskryf	Gee die hoof kenmerke van iets of gee verslag van gebeure sonder om dit te analiseer.
Bespreek	Ondersoek 'n saak, gebruik 'n argument, deur verskillende idees neer te skryf en te beklemtoon.
Verduidelik	Maak duidelik, interpreteer, en noem die feite: Gee redes vir verskille in standpunte of gevolge; probeer om redes te analiseer.
Evalueer	Prys en/of kritiseer; gee jou opinie oor 'n saak/stelling/item, nadat jy na die bewyse gekyk het.
Illustreer	Maak die betekenis van iets duidelik deur voorbeelde te gebruik.
Lys	Skryf kort stellings neer en nommer hulle.
Noem	Om te skryf/om te noem/identifiseer.
Rangskik	Gee 'n item of persoon 'n sekere posisie op 'n lys of skaal; gewoonlik word items genoem van eerste tot laaste of andersom.
Toon aan	Om duidelik te maak; uit te wys; te verduidelik.
Sintetiseer	Om sekere elemente of feite op te bou tot 'n groter geheel, om te skep, om te komponeer, om te verander en of te verbeter.

AFDELING A KAARTLEES en ANALISE**VRAAG 1****1.1 Kaartwerk: Meervoudigekeuse-vrae**

Die onderstaande vrae is gebaseer op die 1 : 50 000 topografiese kaart 3227CD van KING WILLIAM'S TOWN (**Addendum**).

Kies die mees gepaste antwoord uit die lys van moontlike antwoorde vir elke vraag hieronder. Skryf slegs die korrekte letter langs die vraagnommer.

1.1.1 Die indeks van die kaart Noord-wes van King William's Town is ...

- A 3227DC.
- B 3227CA.
- C 3227AA.
- D 3227CB. (1)

1.1.2 Die Alfa Numeriese-rooster van die Rioolwerke in Bisho is ...

- A 8A.
- B 27°27'S en 32°50'S.
- C A8.
- D 32°50'S en 27°27'S. (1)

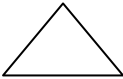

1.1.3 Wanneer koördinate neergeskryf word, begin jy met ...

- A lengtegraad gevolg deur die breedtegraad.
- B die linker kant op die kaart na die regterkant.
- C die lang kant na die kort kant.
- D breedtegraad gevolg deur lengtegraad. (1)

1.1.4 Die formule om area op 'n kaart te bereken is ...

- A Lengte x Breedte
- B Lengte ÷ Breedte
- C Breedte + Lengte
- D Breedte ÷ Lengte (1)

1.1.5 Een van die volgende tekens is nie 'n konvensionele lynsimbool nie.

- A
- B
- C
- D (1)

1.2 Kaartlees en Analise

Verwys na die 1: 50 000 topografiese kaart 3227CD van KING WILLIAM'S TOWN (**Addendum**).

- 1.2.1 Gebruik die linskaal onderaan die kaart om die afstand vanaf die letter A (**D3/4**) onder Ginsberg tot by nommer 3 (**B4**) links van die opgrawings, te meet. (1x2) (2)
- 1.2.2 Vind KwaBhonke; Watter bewys is daar op die kaart om die stelling te regverdig dat plaasboere in die omgewing voordeel trek uit die rivier daar naby om water te kry vir hul landerye. (1+1) (2)
- 1.2.3 Waarom is die strome van die Yellowwoods-rivier (**noord-oos op die kaart in blok A10**) geneig om stadiger te vloei op hierdie plek? (Kyk na die verskynsels in die omliggende gebied.) (2)
- 1.2.4 Rioolafvoerwerke naby die rivier kan 'n gevaar (risiko) inhou. Gee enige TWEE moontlike negatiewe uitwerkings van die rioolafvoerwerke op die nedersetting en die omgewing van Pakamisa (**blok G10**) en KwaMlakalaka (**blok F8**). (1x2) (2)
- 1.2.5 Bepaal die ware peiling vanaf die letter A (**D3/4**) onder Ginsberg tot by die nommer 4 (**D4**) links van die Opgrawings. (1x2) (2)

[15]

VRAAG 2 MENSEREGTE SAKE GEDURENDE en NA DIE TWEEDE WÊRELDOORLOG

Bestudeer Bron 2A en beantwoord dan die vrae wat volg.

BRON 2A: MENSEREGTE

Jy moet in iemand anders se land bly om te verstaan

*Hoe voel dit om 'n buitestander te wees?
Hoe voel dit om in 'n klas te sit waar almal blonde hare
het en jy alleen het swart hare?
Hoe voel dit as die onderwyser sê:
"Wie nie hier gebore is nie, steek op jou hand."
En jy is die enigste een.
Dan, wanneer jy jou hand opsteek, kyk almal na jou en
dryf spot met jou.
Jy moet in iemand anders se land bly om te verstaan.*

Noy Chou

Facing History & Ourselves, 1986 Group & Individual Identity

- 2.1 Skryf die woord neer wat gebruik word om te verwys na: vrees vir buitelanders. (1)
- 2.2 Interpreteer die idees van Noy Chou hierbo, in TWEE sinne. (2)
- 2.3 Bestudeer Bron 2B hieronder en beantwoord dan die vraag wat volg.

BRON 2B

NAZI RASSISME en ANTI-SEMITIESE IDEOLOGIE

"... hierdie besmetting van ons bloed, wat blindelings geïgnoreer word deur honderde duisende van ons mense, word vandag sistematies oorgedra deur die Jode ... hierdie swart parasiete van die volk ontreinig ons onervare jong blonde dogters en sodoende word iets vernietig wat nie in hierdie wêreld weer vervang kan word nie. Die Joodse jeug, met hul swart hare, wag vir ure en ure op onskuldige meisies; gluur hulle satanies aan en spioeneer op hulle wie hulle beplan om te verlei ... ontreinig hulle bloed en verwyder hulle van die boesem van hul mense."

The Holocaust: Lessons for Humanity- UITTREKSEL UIT DIE MEIN KAMPF (deur Adolf Hitler)

Skryf 'n kritiek op die idees geopper deur Bron 2B.

(2)
[5]

VRAAG 3 APARTHEID IN SUID-AFRIKA

Analiseer die stellings hieronder en kies die mees gepaste antwoord. Skryf jou keuse langs die vraagnommer op die antwoordblad.

3.1 Die volgende persoon was nie President van die Republiek van Suid-Afrika nie.

- Thabo Mbeki
- C.R. Swart
- Pumzile Mlambo-Ngcuka
- F.W. De Klerk
- Nelson Mandela

(1)

3.2 Hierdie datum pas nie in die tydlyn van die grondwette van die Republiek van Suid-Afrika nie.

- 1910
- 1961
- 1983
- 1994
- 2010

(1)

3.3 Nasionale Regeringsverkiesings word elke 5 jaar gehou.

- Waar
- Vals

(1)

3.4 Die volgende Kommissie is verantwoordelik vir die toepassing van vry en regverdige verkiesings in Suid-Afrika.

- Onafhanklike Kommissie
- Afrika Onafhanklike Kommissie
- Onafhanklike Verkiesingskommissie
- Verkiesingskommissie

(1)

3.5 In 'n demokrasie, ...

- word leiers gekies deurdat mense 'n stem uitbring.
- is mense vry om te kies vir wie hulle wil stem.
- is alle mense gelyk voor die reg.
- kan mense stem deur 'n strepieskode-identiteitsdokument te gebruik.
- is al die bogenoemde van toepassing.

(1)
[5]

VRAAG 4 ONTWIKKELING en VOLHOUBARE GEBRUIK VAN BRONNE

Lees die volgende persverklaring (Bron 3) van die 15de Sessie van die VN se kommissie oor Volhoubare Ontwikkeling, en beantwoord die vrae wat volg.

BRON 3**Die Armoede Slagyster**

Ons sal nooit die mikpunte van **volhoubare ontwikkeling** bereik, solank as 'n derde van alle mense nie moderne energie dienste het nie ...

So lank as vroue en kinders moet opdok vir vuurmaakhout, so lank as studente nie kan lees na sonsondergang nie, en so lank as nuwe besighede en nywerhede nie elektriese krag kry om te funksioneer nie, **kan ons nie verwag om ontwikkeling te bereik** wat ekonomies, sosiaal en omgewings gebalanseerd is nie...

Dit word van lande verwag om staat te maak op fossielbrandstof vir hul energie behoefte tot 2030 en daarna, en vrystelling van CO₂, **die dominante groenhuiskas**, sal moontlik verdubbel teen 2030.

Ontwikkelende lande, wat die minste bygedra het tot die atmosferiese opbou van koolstofdiksied, is die meeste blootgestel en is die swakste toegerus om die gevolge van klimaatsveranderinge te hanteer.

Mnr. Abdullah Hamad Al-Attiyah, Minister van Energie van Qatar en voorsitter van die 15de Sessie van die VN-Kommissie oor volhoubare ontwikkeling (CSD persverklaring April 2007) www.un.org/esa/sustdev/csd/policy.htm

- 4.1 Wat is *volhoubare ontwikkeling*? (2)
- 4.2 Noem DRIE benaderings tot ontwikkeling. (3)
- 4.3 Watter DRIE dinge uit Bron 3 hierbo, soos deur Mnr. Abdullah Hammad Al-Attiyah aangedui, vertraag volhoubare ontwikkeling? (3)
- 4.4 Gee TWEE voorstelle van dinge wat ons land kan doen om die uitwerking van aardverwarming te verminder. (2)
- 4.5 Maak 'n lys van VYF Millennium Ontwikkelingsmikpunte. (5)

[15]

VRAAG 5 DIE KOUE-OORLOG EN KERNWAPEN-ERA

Analiseer bronne 4A, 4B (foto) en 4C.

BRON 4A

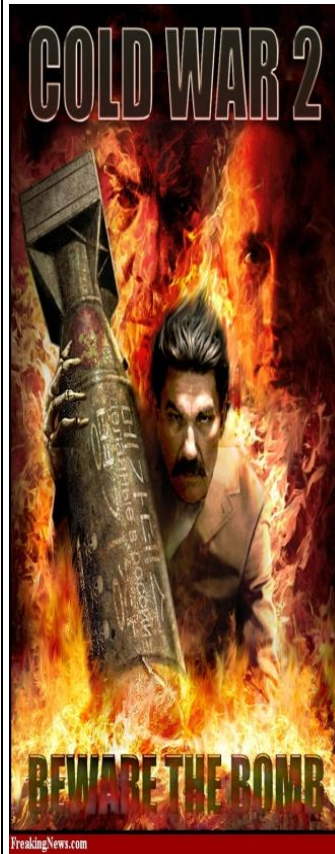
**My clever Social Sciences
Grade 9**

Het Jy Geweet?

Kernwapens is die kragtigste ontploffings-toestelle wat nog deur mens gemaak is. Die bestraling vanaf kernenergie het 'n vernietigende uitwerking op mense.

Gedurende die Koue-oorlog het die VSA en USSR so baie kern wapens gehad, dat indien die twee lande sou oorgaan tot oorlog, hulle die wêreld sou vernietig.

Hierdie beleid, waar nie een kant sou wen in 'n kernoorlog nie, was bekend as MAD (Mutual Assured Destruction). Dit het beide kante verhoed om 'n oorlog te begin want hulle het geweet dat geeneen kon wen nie.

BRON 4B**BRON 4C**

<http://home.pacbell.net/kidwell5/aeedr.html>

**Albert Einstein se brief
aan die Amerikaanse
President Franklin D.
Roosevelt in 1939.**

Hierdie nuwe verskynsel sou ook lei tot die maak van bomme, en dit is moontlik - hoewel nie so seker nie - dat uiters kragtige bomme van 'n nuwe tipe vervaardig sou kon word. 'n Enkele bom van hierdie tipe, gedra deur 'n boot wat ontplof in die hawe, sal heel waarskynlik die hele hawe vernietig tesame met die omliggende gebied. Dit lyk egter asof sulke bomme te swaar sal wees vir lugvervoer.

- 5.1 Gedurende die Koue-oorlog het die VSA en USSR 'n oorlog probeer verhoed. Waarom? Verwys na Bron 4A. (1x2) (2)
- 5.2 Skryf die simbool wat kenmerkend was van die Koue-oorlog, wat gebruik was om die Ooste van die Weste te skei. (2)
- 5.3 Skryf die feite neer wat elkeen van die bronne (hierbo) onthul oor die oorsake en gevolge van gevaarlike wapens.

BRON	Oorsaak (skryf die wapen)	Moontlike gevolge (wat die wapen kan doen)
4A	5.3.1	5.3.2
4B (Foto)	5.3.3	5.3.4
4C	5.3.5	5.3.6

(6x1) (6)

- 5.4 Skryf TWEE paragrawe van nie meer as 60 woorde (**tel die woorde**), waarin jy die aard van die oorlog vergelyk en kontrasteer na die bomaanvalle op Hiroshima en Nagasaki.

Jou eerste paragraaf moet 'n opsomming gee van veranderings in die manier van oorlogvoering vandag, en die tweede paragraaf moet die gevare van kernkrag tegnologie ondersoek.

(10)
[20]

VRAAG 6 MENSE-REGTE EN ANTI-KOLONIALE STRYD

Kyk na Bron 5. Hierdie gesigte is bekend in geskiedkundige temas in Afrika en ander lande. Pas die regte naam by die regte gesig. Die name is gegee in blok F hieronder.

BRON 5: Mense-Regte Leiers in Afrika en verder

 <p>A</p>	 <p>B</p>	 <p>C</p>
 <p>D</p>	 <p>E</p>	<p><u>HULLE IS:</u> Kwame Nkrumah Nelson Mandela Robert Mugabe Samora Machel Osama Bin Laden</p> <p>F</p>

- 6.1 Skryf die letters A – E, en pas elke naam by die gepaste gesig. (5x1) (5)
- 6.2 Wat beteken die woord *kolonialisme*? (2)
- 6.3 Noem DRIE redes waarom Europese lande gebiede in Afrika wou hê. (3)
- 6.4 **BRON 6:** Prominente figure van die Afro-Amerikaanse Siviele Regte-beweging

Rosa Parks**Martin Luther King Jr.**

Skryf 'n paragraaf oor die bydrae van die volgende aktiviste van die Siviele Regte Beweging wat in hierbo in BRON 6 verskyn:

(2x5) (10)
[20]

VRAAG 7 SAKE VAN ONS TYD, SOSIALE en OMGEWINGSKONFLIKTE

Analiseer Bron 7 noukeurig voordat jy die vrae beantwoord.

BRON 7: Uittreksel uit Ruwanda se radio uitsaai-stasie bekend as
 “*Radio Television Libre des Mille Collines (RTLM)*”

<p>Ons moet onthou hoe om ons gewone middele te gebruik [d.w.s. wapens]... ek sal ook vra dat elke gemeenskap homself probeer organiseer...om huise te deursoek ... om die vleie van die omgewing te deursoek en seker te maak dat geen iinyezi (kakerlakke) deurglip en hulself daar wegsteek nie... deursoek die rioolgate en slote, rig grense op...sodat niks hulle kan ontglip nie.</p> <p>Instruksies aan die Ministerie van Verdediging</p>	<p>In werklikheid sal alle Tutsi's omkom. Hulle sal verdwyn uit hierdie land... hulle verdwyn bietjie-bietjie danksy die wapens wat hulle tref, maar hulle word ook doodgemaak soos rotte.</p>	<p>Wis die kakerlakke uit!!!!</p>
---	--	--

- 7.1 Wie is die skrywer van die bron? (1)
- 7.2 Kies DRIE woorde/frases van haatspraak uit Bron 7 neer. (3)
- 7.3 Verduidelik waarom jy hierdie woorde in VRAAG 7.2 gekies het. (2)
- 7.4 Noem en verduidelik TWEE benaderings wat gebruik was om misdade teen die mensdom in Suid-Afrika (WVK) in 1994 en in Duitsland (Nuremberg) in 1946 aan te spreek, in 'n poging om regverdigheid te herstel. (4)
- [10]**

VRAAG 8 GLOBALISERING en DIE ROL VAN WETENSKAP en TEGNOLOGIE

- 8.1 Omskryf die term *globalisering*. (2)
- 8.2 Wat was die *Groen Rewolusie*? (2)
- 8.3 Geslagsongelykheid is steeds 'n ernstige bron van konflik in Suid-Afrika en Afrika.
- Skryf in 'n paragraaf van 5 – 6 sinne 'n artikel aan die redakteur van 'n koerant waarin jy hierdie saak uitlig. (6)
- [10]**

TOTAAL: 100